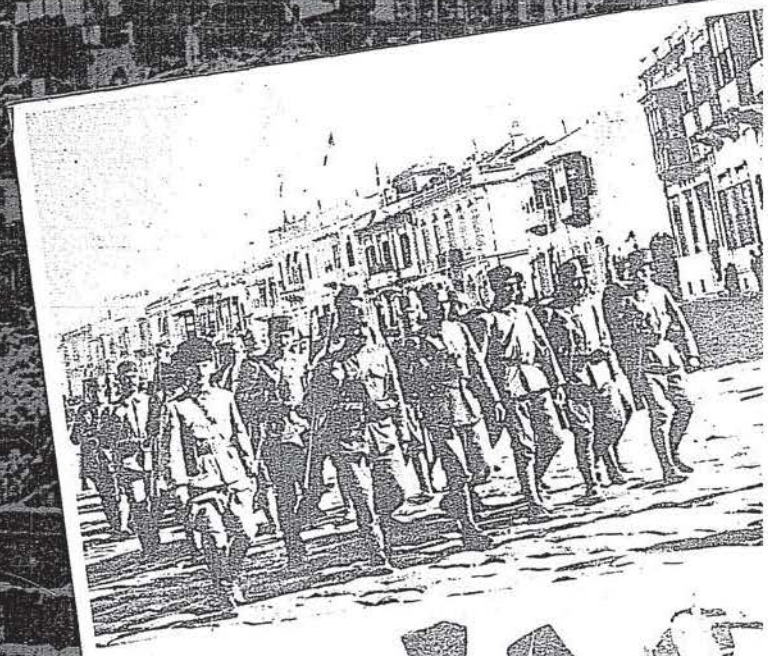
TÜRK DÜNYASI

TARİH

DERGİSİ





EYLÜL '97 600 TL

15 EYLÜL 1987
BİRİNCİ YIL
SAYI: 9

AYLIK TARİH DERGİSİ
HER AYIN 15'İNDE ÇIKAR

Kapak
Kapak Kompozisyonu: Ömer Onay
İzmir'in Kurtuluşu

SAHİBİ
TÜRK DÜNYASI ARAŞTIRMALARI VAKFI
Adına
Prof. Dr. Turan YAZGAN

Genel Yayın Müdürü:
Prof. Dr. Turan YAZGAN
Yazı İşleri Müdürü:
Saadet PINAR YILDIRIM

Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı,
YOLLUĞ TEKİN DİZGİ MERKEZİ'nde
dizilmiş va baskıya hazırlanmıştır.
Grafik Düzenleme:
Ömer ONAY
Dizgi Servisi:
Dönay UÇAR, Candan TATLI
Tashih:
Saadet KULAKSIZOĞLU

Baskı:

BAYSAN Basım ve Yayın Sanayii A. Ş.
Tel: 526 83 85 - 512 43 47

İdare Merkezi:
TÜRK DÜNYASI ARAŞTIRMALARI VAKFI
Belediye Sarayı Arkası
Saraçhane / İSTANBUL
Posta Adresi: P.K.94 - AKSARAY/İSTANBUL
Telefonlar: 520 53 63 - 511 10 06

Satış Müdürü:
Mustafa TÜRK

Abone Bedeli: 6.000 TL., Kıbrıs 6.000 TL.,
Yurt Dışı 25 DM.

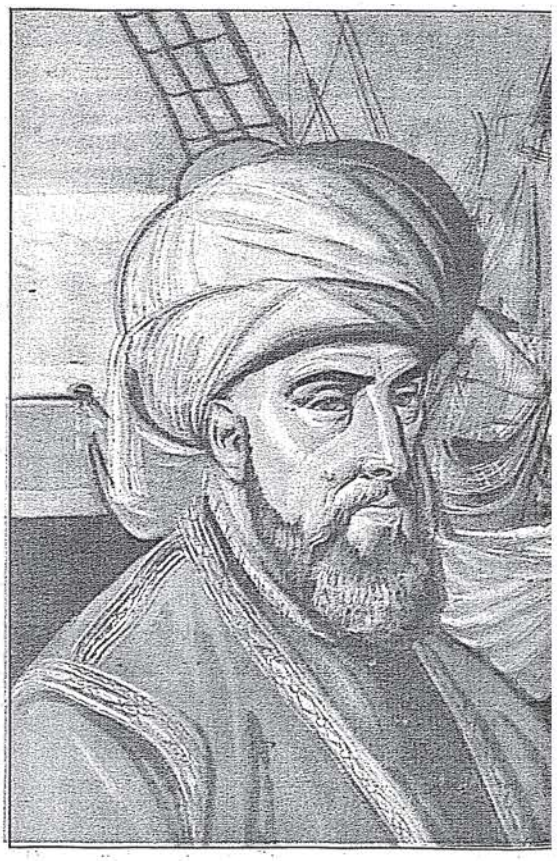
Posta Çeki No:141720

Yayın kurulu, yazılarda dil ve yayın tekniği yönlerinden değişiklik yapabilir. Dergide yayınlanan yazılar iktibas edilemez. Gönderilen yazılar hiç bir sebeple iade edilmez.

TÜRK DÜNYASI
DERGİSİ

Kılıç Ali Paşa

Doç. Dr. Ali İhsan GENCER



Türk denizciliği, Kanunî Sultan Süleyman zamanında en yüksek dereceye ulaşmış, Akdeniz tamamen bir Türk gölü haline gelmiştir. Bunda, Barbaros Hayreddin Paşa ve Turgut Reis gibi kahraman Türk denizcilerinin payı büyüktür. Türk denizcileri bu devirde Hindistan'a kadar uzanmışlar, denizcilik sahasında önemli eserler meydana getirmişlerdir. Kanunî'nin ölümünden sonra Halife II. Selim zamanında Kızıldeniz ve Hint Okyanusu filolarla ihya edilmemiş, devletin yükselme devri artık durmuştu. Fakat Türk denizciliği Barbaros ve Turgut gibi büyük Türk denizcilerinden ve bunların arkadaşlarından aldığı hızla hâlâ Akdeniz'e hâkim bulunuyordu. Bu hâkimiyet öyle bir şekil almıştı ki Akdeniz'in Hıristiyan millet ve devletleri Türkler'in denizde yenilmez olduğu kanaatine varmışlardı.

Barbaros Hayreddin Paşa ve arkasından Turgut Reis'in vefatlarından sonra, Türk denizcilik ufkunda, daha sonra Kılıç Ali Paşa olarak anılacak olan Uluç Ali doğdu. Küçüklüğünden itibaren denizle haşır neşir olan, bir çok deniz seferlerine katılarak Türk deniz zaferleriyle yoğrulan Uluç Ali, paşalık rütbesine kadar yükselmiş ve kendisine 1550'de Sisam Adası mâlikâne olarak verilmiştir. Uluç Ali Paşa bu adaya, Adalar Denizi sahillerinden ve diğer adalardan Türk getirerek yerleştirmiştir.

Uluç Ali, 1564'te İskenderiye Beylerbeyi olarak Mısır donanması ile birlikte Malta Seferi'-

ne iştirâk etmiş, Turgut Reis'in şehadetinden sonra Trablusgarp Beylerbeyi olmuştur. 1568'de Barbaros Hayreddin Paşa'nın oğlu Hasan Paşa'nın yerine Cezayir Beylerbeyi tâyin edilmiştir.

Uluç Ali Paşa 1569'da Tunus şehrini ve kalesini İspanyollar'dan ikinci defa aldığı gibi, 1570'te de Sicilya ve Malta arasındaki kanalda tesadüf ettiği Malta filosunu mağlûp etti ve bu savaşta ele geçirdiği pek güzel bir kadırgayı Kaptan Paşa olduktan sonra, kendi sancak gemisi olarak kullandı.

1570'te başlayan Osmanlı-Venedik harbi, iki sebepten dolayı patlak vermiştir. Birinci sebep, Venedikliler'in Adriyatik denizinde rastladıkları münferit Türk gemilerini bütün mürettebatıyla imha ve Türk gemilerine hücum eden Maltızlar gibi Hıristiyan korsanlarını himaye etmeleri olmuştur. İkinci sebep ise, II. Selim'in Kıbrıs adasını Venedikliler'den istemesidir. Esasında Mısır ile İstanbul arasındaki ulaşımın sağlanması ve Doğu Akdeniz'deki emniyetin temini için Kıbrıs'ın Venedikliler'den alınması gerekli idi. Venedik'e gönderilen Türk elçisi adayı istediyse de Venedik senatosu bu teklifi reddetti ve harp başladı. Bu harplerde Kıbrıs, Türkler'in eline geçmiş fakat İnebahtı, Lepanto deniz savaşında kuvvetli bir haçlı donanması Türk filosunu uzun yıllardan beri ilk defa olarak mağlûp etmişti.

1571 Ekimi'nin 7. günü meydana gelen bu büyük ve tarihî savaşta Türk donanmasına Yeniçeri ağalığından gelme Müezzinzade Ali Paşa kumanda etmekte idi. Esasında cesur ve atılgan bir komutan olan Müezzinzade Ali Paşa, deniz savaşlarına pek âşina değildi. Nitekim emrinde olan Turgut Reis'in kahramanlık ve denizcilik okulundan yetişmiş Uluç Ali Paşa'nın tavsiyelerini dinlemeden ulu orta düşmana saldırdı. Haçlı donanması ise sayıca bizden üstün olup Akdeniz Hıristiyan devletlerinin meşhur deniz kurtlarının kumandası altında idi.

Neticede Türk donanması İnebahtı'da büyük bir mağlûbiyete uğradı. 224 Türk teknesinden yalnız Uluç Ali Paşa'nın kumandasındaki gemiler kurtulabildi. Kaptân-ı Derya Müezzinzade Ali Paşa da şehitler arasında idi. Müttefiklerin kayıpları da büyüktü.

Uluç Ali Paşa kendi 12 gemisiyle diğer limanlardaki kadırgaları da toplayarak 17 kadırga ve 3 kalita ile İstanbul'a döndükten sonra Padişah II. Selim onu Kaptan Paşa'lığa terfi ettirmiş ve isminin başındaki **"uluç"** lakabını **"kılıç"**a çevirerek bundan böyle Kılıç Ali Paşa olarak anılmağa başlamıştır. Esasında Padişah II. Selim bu hareketinde geç kalmıştı. Bunu daha evvel düşünüp Kaptan Paşa'lığa kılıç Ali Paşa'yı getirmesi gerekirdi. Şayet böyle olmuş olsaydı İnebahtı Türk deniz tarihine bir zafer olarak geçebilirdi.

İnebahtı'da mahvolan Türk donanmasının yerine İstanbul'un genişletilen tersanesinde 150 kadırganın inşasına başlandı. Devrin Sadrazam'ı Sokullu Mehmed Paşa ile Piyale Paşa'nın himmetiyle yeni bir donanma yapıldı. İnebahtı'nın üzerinden henüz daha bir sene geçmeden 234 kadırga ve 8 mavnadan mürekkep bir Türk donanması Kaptân-ı Derya Kılıç Ali Paşa'nın kumandasında Akdeniz'e açıldı. Navarin'de düşmana rastlandı. Fakat Kılıç Ali Paşa, çoğu deniz savaşına alışmamış olan acemi mürettebat ile haklı olarak kati bir muharebe vermek istemiyordu. Yalnız uzaktan top muharebesi ile yetinildi. Diğer taraftan Venedik filosu da azametli bu Türk filosu ile yalnız başına harbe cesaret edememişti.

Kılıç Ali Paşa kış başlarken İstanbul'a döndü. Esasında II. Selim İnebahtı'nın intikamının alınmasını bekliyordu. Fakat donanma kifayetsizdi. Bu bakımdan donanmanın takviyesi gerekiyordu. Kış boyunca gerekli takviye yapılmış ve bu arada Vezir Piyale Paşa donanma baş kumandanlığına getirilmişti.

Piyale ve Kılıç Ali Paşalar'ın kumandasındaki Türk donanması 1573 baharında denize açıldı. Bu sırada İspanyollar ile harp devam ediyordu.

1574 Mayısı'nda Türk donanması bu defa Sinan ve Kılıç Ali Paşalar'ın kumandasında 268 kadırga, 15 mavna, 15 kalyon ile Akdeniz'e açıldı. Bu donanma, Osmanlı Devleti'nin çıkardığı en büyük deniz kuvveti olmuştur. Bu donanma ile Kılıç Ali Paşa Tunus'a geldi. Tunus'daki kısa İspanyol hâkimiyetine son verdi. Bu sırada II. Selim ölmüş, yerine III. Murad Osmanlı tahtına geçmişti. Kılıç Ali Paşa da o muazzam donanma ile Akdeniz'e tamamen hâkim olmuştu. Şimdi artık İspanya kendi kıyılarının müdafaasını düşünmek zorunda kalmıştı. Bu arada Portekizliler de Fas'tan çıkartılmıştı. Portekizliler'in bu mağlûbiyeti, onların İspanya hâkimiyeti altına girmelerini beraberinde getirmiştir. Nihayet 1581'de Osmanlı Devleti ile İspanya arasında barış yapılmıştır.

Artık Akdeniz'de Kılıç Ali Paşa kumandasındaki Türk donanması ile harp edebilecek devlet kalmamıştı.

Daha sonra Kılıç Ali Paşa, 1584'te Kefe'ye gitmiş ve orada kardeşiyle savaşan Kırım Hanı'na yardım etmiştir.

Kılıç Ali Paşa 16 yıl Kaptân-ı Deryalık'tan sonra 27 Haziran 1587'de 90 yaşında vefat etti. Servetinin tamamı evlâdı olmadığı için devlet hazinesine kaldı. Türbesi, kendi hayratı ve Koca Sinan'ın eseri olan Tophane Camisi'ndedir.

Türk denizciliği, Kılıç Ali Paşa zamanında en yüksek derecesini bulmuştur. Fakat bundan sonra duraklama devri başlamıştır.